

مدیریت ورزشی _ زمستان ۱۳۸۹

شماره ۷- ص ص: ۱۶۲-۱۴۵

تاریخ دریافت: ۸۹/۰۸/۱۵

تاریخ تصویب: ۸۹/۱۲/۲۳

بررسی دلایل و انگیزه‌های حضور فارغ‌التحصیلان رشته‌های غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی^۱

۱. مجید جلالی فراهانی^۲ - ۲. ابراهیم علی دوست قهفرخی

۱. استادیار دانشگاه تهران، ۲. دکترای تربیت بدنی دانشگاه تهران

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، بررسی انگیزه‌ها و دلایل حضور فارغ‌التحصیلان رشته‌های غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی بود. این پژوهش توصیفی (از نوع پیمایشی) بود که به روش میدانی و با استفاده از پرسشنامه انجام شد. نمونه آماری پژوهش ۱۳۶ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های تهران، تربیت مدرس، تربیت معلم، علامه طباطبائی و شهید بهشتی بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق‌ساخته بود که با استفاده از روش‌های علمی روایی و اعتبار آن تأیید شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری تحلیل عاملی و U من-ویتی انجام شد و نشان داد اصلی‌ترین عامل در خصوص انتخاب گرایش تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد، علاقه‌مندی دانشجویان به آن گرایش تحصیلی است. اهمیت بیشتر گرایش مورد نظر و همچنین نیاز بیشتر جامعه به گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش‌ها از مهمترین دلایل انتخاب گرایش تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی ارشد تربیت بدنی است. بازارکار گرایش مورد نظر و نیز سهولت ادامه تحصیل تا مقطع دکترا در مرتبه بعدی اهمیت فراوان دارند. همچنین، علاقه‌مندی به رشته تربیت بدنی و جذاب بودن این رشته، از جمله مهمترین انگیزه‌های فارغ‌التحصیلان غیر تربیت بدنی از حضور در دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی بود. مقایسه میانگین درصد دروس بین دانشجویان تربیت بدنی و غیر تربیت بدنی نیز نشان داد، در درس‌های آسیب‌شناسی و حرکات اصلاحی ($P=0/014$) و زبان تخصصی و عمومی ($P=0/018$) تفاوت معنی‌دار و در سایر دروس تفاوت غیرمعنی‌دار بود ($P>0/05$). با توجه به اینکه حضور فارغ‌التحصیلان رشته‌های دیگر در مقطع کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی و قبولی آنان در این رشته، مشکلاتی را به دنبال دارد؛ به دست‌اندرکاران و برنامه‌ریزان امر توصیه می‌شود، با بررسی تمامی جوانب شرایط را به نحوی به پیش ببرند که مصالح رشته تربیت بدنی به بهترین نحو ممکن لحاظ شده و شایسته ترین افراد به طریق آزمون کارشناسی ارشد، انتخاب شوند.

واژه‌های کلیدی

انگیزه، دوره کارشناسی ارشد، تربیت بدنی، غیر تربیت بدنی.

۱- این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی مصوب در معاونت پژوهشی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران با عنوان "ارزیابی کمی و کیفی حضور دانشجویان رشته‌های غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی" می‌باشد.

Email: madjiddjalali@hotmail.com

۲- نویسنده مسئول: تلفن: ۹۸-۰۲۱-۸۲۰۹۸۸۷۲

مقدمه

علاقه‌مندی دانشجویان و دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی تربیت بدنی دانشگاه‌ها به ادامه تحصیل در این رشته، موجب شده تا همه ساله تعداد قابل توجهی در آزمون‌های ورودی کارشناسی ارشد دانشگاه‌های دولتی و نیز دانشگاه‌های آزاد اسلامی شرکت کنند. علاوه بر این، همه ساله بسیاری از دانشجویان مقطع کارشناسی در سایر رشته‌های تحصیلی، رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی را برای ادامه تحصیل خود انتخاب نموده و در آزمون کارشناسی ارشد این رشته شرکت می‌کنند (۹). تاسیس دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی برای نخستین بار در سال تحصیلی ۵۴-۱۳۵۳ در دانشگاه تهران انجام شد که دانشجویان پذیرفته شده، در آن هنگام در دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران تحصیل می‌کردند (۸).

در سال‌های اخیر (۱۳۸۸ و ۱۳۸۹) تعداد افراد شرکت کننده برای ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد، بیش از ۱۰ هزار نفر بوده است. از طرف دیگر، تعداد دانشگاه‌هایی که به ایجاد دوره کارشناسی رشته تربیت بدنی علاقه‌مندند، در حال افزایش است و نیاز به نیروی انسانی متخصص برای تدریس دوره‌های فوق بیشتر احساس می‌شود. برخی دانشگاه‌ها نیز به داشتن دوره تحصیلات تکمیلی و به ویژه مقطع کارشناسی ارشد علاقه دارند و با داشتن مجوز از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در این مقطع در رشته تربیت بدنی دانشجویانی را پذیرفته‌اند و به آموزش آنان مشغولند.

هادوی (۱۳۶۵)، ضمن بررسی وضعیت جسمانی و قابلیت داوطلبان ورود به دوره کارشناسی رشته تربیت بدنی، در بخش پیشنهادها اعلام می‌کند که در انتخاب معیارهای گزینش داوطلبان رشته تربیت بدنی، باید به دو نکته توجه نمود: الف) گزینش اختصاصی علاوه بر دنبال نمودن اهداف اصلی تربیت بدنی، باید هماهنگ با معیارهای کلی انتخاب دانشجویان کشور به وسیله سازمان سنجش باشد. ب) در گزینش افراد از معیارهایی استفاده شود که با محتوای دروس دوره تحصیلی و حرفه آینده داوطلبان در ارتباط مستقیم باشد (۱۲).

بررسی شواهد و سوابق مقطع کارشناسی ارشد نشان می‌دهد که پذیرفته‌شدگان در این مقطع تحصیلی مشکلاتی دارند. گروهی از آنان با جدیت و با همان انگیزه قبلی که در آزمون ورودی شرکت کرده بودند به مطالعه دروس می‌پردازند. گروهی دیگر پس از پذیرفته شدن در رقابتی مشکل، به یکباره اهمیت موضوع را

فراموش می کنند و بنا به عللی همچون تأهل، دوری راه، نداشتن فرصت مطالعه، غیبت در کلاس ها، نداشتن سوابق تحصیلی و غیره موفق به کسب نمرات متناسب در مقطع کارشناسی ارشد نمی شوند (۵). یکی از مهمترین نکاتی که در سال های اخیر، رشد چشمگیری داشته است، افزایش آمار قبولی دانشجویان غیر تربیت بدنی در آزمون است که در صورت ادامه این روند به نظر می رسد سال به سال شانس دانشجویان مقطع کارشناسی تربیت بدنی (در حالی که همه ساله بر تعدادشان افزوده می شود) برای قبولی در آزمون کارشناسی ارشد کمتر شود (۱۰). بنابراین ضروری است تا پژوهشی در این زمینه انجام شود و به بررسی دلایل و پیامدهای این مسئله بپردازد.

در مقطع کارشناسی ارشد، برنامه ریزی کلاس های درسی، معمولاً شامل دو روز اول و یا آخر هفته می شود و بقیه روزهای هفته در واقع جزء آموزش و تحصیل فعال به حساب نمی آید. بنابراین، انتظاری که از دانشجویان کارشناسی ارشد در زمینه تحصیل می توان داشت، به یکباره از بین می رود. در این زمینه دو کار باید صورت گیرد: تجدید نظر در دروس و محتوای آنها و نیز در نحوه برنامه ریزی درسی در طول هفته برای دانشجویان و دیگر بررسی سوابق تحصیلی، ورزشی و شغلی دانشجویان پذیرفته شده به منظور روشن کردن وضع موجود دانشجویان و مطابقت دادن آن با شرایط مطلوب تر و احتمالاً تجدید نظر در نحوه انتخاب دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی در دانشگاه های کشور (۵).

بررسی های انجام شده نشان می دهد اگر چه در زمینه تحلیل سوابق فردی و ورزشی دانشجویان مقطع کارشناسی پژوهش های معدودی انجام شده ولی در مقطع کارشناسی ارشد پژوهش چندان صورت نگرفته است و درواقع عدم وجود چنین اطلاعاتی انگیزه محققان در اجرای این پژوهش بوده است.

تندنویس (۱۳۷۹)، در پژوهشی با عنوان "مطالعه توصیفی سوابق تحصیلی و ورزشی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته تربیت بدنی دانشگاه های کشور" گزارش کرد، ۶۴/۷ درصد کل دانشجویان دارای دیپلم تجربی و معدل دیپلم ۷۲ درصد پسران و ۱۲/۸ درصد دختران بین ۱۴ تا ۱۷ بود. میانگین معدل دیپلم دختران بیشتر از پسران بود. در مقطع کارشناسی معدل ۷۱/۴ درصد دختران و ۴۲/۶ درصد پسران بین ۱۶ تا ۱۷ و معدل کارشناسی حدود ۹۰ درصد پذیرفته شدگان کارشناسی ارشد بین ۱۴ تا ۱۷ بود. ۹۳/۵ درصد دانشجویان فارغ التحصیل رشته تربیت بدنی بوده اند. تنها ۵/۷ درصد پذیرفته شدگان از مقطع یک سال قبل بوده اند، ۴۰ درصد

آن ها سه یا چهار سال پس از فارغ التحصیلی موفق به ورود به دوره کارشناسی ارشد شده‌اند و حدود ۱۷ درصد پس از ۷ سال یا بیشتر پذیرفته شده‌اند. ۱۹/۶ درصد پذیرفته شدگان در هیچ رشته‌ای سابقه قهرمانی نداشتند. ۲۱/۲ درصد دانشجویان پسر در رشته فوتبال سابقه قهرمانی داشتند. پس از فوتبال، پسران در رشته‌های والیبال و دو و میدانی و دختران در والیبال، شنا و بسکتبال دارای سوابق قهرمانی بودند. البته سطح قهرمانی ۲۹/۵ درصد از کل دانشجویان در حد استان، ۱۲/۲ درصد در سطح ملی و فقط ۴/۹ درصد در سطح بین المللی بود(۶). اکبری یزدی و همکارانش (۱۳۸۵)، در بررسی وضعیت دوره‌های کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی از دیدگاه دانشجویان این مقطع در دانشگاه‌های دولتی شهر تهران، چنین نتیجه‌گیری کردند که بین نظرات دانشجویان نسبت به مهارت‌های اساتید، امکانات و توانایی‌های خود تفاوت معناداری وجود داشت. همچنین، دانشجویان مهارت‌های اساتید را در حد مطلوب، توانایی‌های خود، آینده رشته و وضعیت کلی مقطع را در حد متوسط و امکانات موجود را نامطلوب ارزیابی کردند(۱).

همچنین، غلامعلی زاده و همکارانش (۱۳۸۵)، ضمن بررسی و تحلیل ضرورت گرایشی شدن آموزش رشته تربیت بدنی در سطح دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور، چنین عنوان کردند که گزینش و آموزش دانشجو در وضعیت کنونی و بدون گرایشی شدن نمی‌تواند منجر به تخصص لازم و جذب در بازار کار جامعه فعلی شود. ۸۳ درصد از افراد نمونه موافق گرایشی شدن رشته بر اساس علاقه، موفقیت در آزمون سراسری، آزمون تخصصی و سوابق قبلی بودند. ۹۲ درصد معتقد بودند که وضعیت ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد باید به صورت گرایشی باشد و ۸۰ درصد اعتقاد داشتند این گرایش‌ها باید مشابه گرایش‌های فعلی دوره دکتری باشد. علاوه بر این، ۸۰ درصد معتقد بودند که در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری ضرورت تربیت محقق این رشته وجود دارد(۱۰).

بررسی وضعیت آزمون کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی در کشور سابقه چندانی ندارد و تا به حال پژوهشی در این خصوص انجام نشده است. با این حال در دیگر رشته‌ها نیز پژوهش‌هایی به طور پراکنده انجام شده است که شاید بتوان جامع‌ترین مطالعات انجام شده در این حوزه را، مقالات ارائه شده در همایش "روش‌های اندازه‌گیری مناسب برای امتحانات ورودی کارشناسی ارشد" دانست که در سال ۱۳۷۷ و به همت سازمان سنجش و آموزش کشور برگزار شد. پورکاظمی (۱۳۷۷)، سابقه آزمون کارشناسی ارشد و اعتبار آن را در برخی رشته‌های پر شرکت کننده مطالعه کرد. نتایج پژوهش وی نشان داد، نمرات آزمون ورودی دوره کارشناسی و دوره کارشناسی ارشد، همبستگی خوبی با معدل کتبی

دوره متوسطه دارد؛ اما معدل دوره کارشناسی دانشگاه های مختلف در هر رشته، همبستگی معناداری با دیگر معدل ها ندارد. بنابراین معدل دوره کارشناسی نمی تواند ملاک مطمئنی برای ورود به دوره کارشناسی ارشد باشد. به علاوه، یافته مهم این پژوهش آن بود که اعضای هیأت علمی قوی در هر دانشگاه، عامل مهمی در موفقیت داوطلبان آزمون ورودی کارشناسی ارشد است (۴). ملک محمدی (۱۳۷۷)، نقش سازه های تاثیر گذار در آزمون کارشناسی ارشد کشاورزی را بررسی کرد و نتیجه گرفت، ۴۷ سازه در گزینش دانشجوی کارشناسی ارشد به نحوی موثرند. از این میان ۲۱ سازه نقش مثبت داشته که باید در آزمون مدنظر قرار گیرند، و ۲۶ سازه نقش منفی داشتند و نباید در آزمون لحاظ شوند (۱۱). همچنین، بارزی (۱۳۷۷) با بررسی سؤالات آزمون کارشناسی ارشد فیزیک معتقد بود سؤالات این رشته فقط به دروس پایه شاخه نظری اتکا داشته و از سؤالات تجربی و محاسباتی خبری نیست. اگرچه دانشگاه های مجری برگزاری مقاطع تحصیلی رشته فیزیک در گرایش های مختلف دانشجو می پذیرند، ولی در آزمون ورودی از مواد درسی این گرایش ها هیچ سؤالی دیده نمی شود (۲).

داورپناه (۱۳۸۳)، تناسب سؤالات درک و تجزیه و تحلیل مطالب کتابداری آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی را با دروس تخصصی دوره کارشناسی این رشته بررسی کرد و دیدگاه های اعضای هیأت علمی گروه های آموزشی کتابداری و اطلاع رسانی سراسر کشور درباره شیوه برگزاری آزمون، مواد امتحانی و تناسب سؤالات آزمون کارشناسی ارشد را نیز مورد توجه قرار داد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که: (۱) بین سؤالات تخصصی طرح شده در آزمون کارشناسی ارشد و واحدهای درسی دوره کارشناسی رشته کتابداری و اطلاع رسانی، تناسبی وجود ندارد. (۲) کارشناسان زبان انگلیسی از کارشناسان دیگر رشته ها در آزمون کارشناسی ارشد کتابداری موفق تر بوده اند. (۳) اعضای هیأت علمی نسبت به برگزاری آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی و تناسب سؤالات نگرش مثبتی ندارند (۷).

باقری (۱۳۸۴)، پژوهشی را جهت بررسی ویژگی های مورد نیاز برنامه های درسی آموزشی دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، برای پرورش کتابداران کارآمد انجام داد. در بررسی سرفصل دروس، روش تدریس و شیوه های ارزیابی علمی دانشجویان که اکنون در دانشگاه ها به کار گرفته می شود، از اساتید رشته و دانش آموخته گان دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد شاغل در انواع کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی نظر خواهی شد. ۶۶ نفر مدرس، ۱۰۹ کارشناس، و ۶۲ کارشناس ارشد به پرسش نامه ها پاسخ دادند. آنها ضمن اظهار نظر درباره برنامه

های کنونی، دیدگاه خود را درباره برنامه مطلوب بازگو کردند. یافته‌های پژوهش شامل پیشنهادهایی برای دگرگون ساختن محتوای برخی دروس، گنجانیدن دروس نو در برنامه های درسی، و دگرگونی روش های تدریس و شیوه های ارزیابی علمی است. بر این اساس پیشنهاد شده است گروه های آموزشی با دگرگونی هایی از این دست، مهارت های لازم را برای پذیرش وظایف حرفه ای در دانش آموخته گان تقویت کنند(۳).

در بررسی پیشینه پژوهش در کشورهای دیگر، پژوهشی که مطابق با عنوان پژوهش حاضر باشد، یافت نشد ولی پژوهش هایی دیده شد که دوره های تحصیلات تکمیلی و یا مسائل مربوط به آن را مورد مطالعه قرار داده بودند. لی هی^۱ و همکارانش (۲۰۱۰)، لزوم تخصصی شدن رشته های دانشگاهی را بررسی کردند(۱۴). راشتون و مور^۲ (۲۰۱۰)، در پژوهش خود به تعیین اولویت های پژوهشی در دوره های تحصیلات تکمیلی فیزیوتراپی، در سطح بین المللی جهت شناسایی کمبودها و افزایش فرصت های توسعه و پیشرفت پرداختند. آنها با استفاده از تکنیک دلفی در چندین مرحله اقدام به شناسایی و ارزیابی اولویت های پژوهشی، بر اساس اهمیت و امکان سنجی عناوین پرداخته و در مرحله اول ۲۳ موضوع و در مرحله دوم ۱۴ موضوع را در اولویت پژوهش برای دوره های تحصیلات تکمیلی رشته فیزیوتراپی قرار دادند(۱۶).

در پژوهش فیلیپس^۳ (۲۰۰۹)، با عنوان " تخصصی شدن دوره های تحصیلات تکمیلی در رشته فیزیوتراپی ورزشی"، این مسئله که باید بر جنبه های آموزش تجربی یا دانشگاهی تاکید داشت، بررسی شد و در نهایت چنین نتیجه گیری شد که باید هم اطلاعات و آموزش های دانشگاهی و هم تجارب آزمایشگاهی و عملی را برای توسعه این رشته مورد حمایت و پشتیبانی قرار داد(۱۵).

تویوتا^۴ (۲۰۰۹) نیز، توسعه زیرشاخه های مختلف آموزش علوم پزشکی را در رشته جراحی اعصاب بررسی کرده و نتیجه گرفت که تخصصی شدن رشته های مختلف علوم امری است که در پاسخ به پیشرفت سریع فناوری و رشد چشمگیر دانش اتفاق می افتد. بنابراین، لازم است تغییراتی در دوره های تحصیلات تکمیلی در آموزش رشته جراحی

1 - Leahey, E.

2 - Rushton, A. & Moore, A.

3 - Phillips, N.

4 - Toyota, B. D.

اعصاب متناسب با رشد و توسعه دانش و فناوری، صورت گیرد تا آموزش ها به سطح بهینه و حرفه ای خود نزدیک تر شود (۱۷).

چر^۱ و همکارانش (۲۰۰۸)، امتحانات کلینیکی مبتنی بر اهداف^۲ (OSCE) را به عنوان یک روش موثر در ارزیابی توانمندی های کلینیکی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (دوره های تخصصی) پزشکی مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد، امتحانات کلینیکی مبتنی بر اهداف یک روش ارزیابی نسبی و امکان پذیر برای سنجش اثربخشی برنامه های آموزشی در دوره های تخصصی و تکمیلی پزشکی است. تجزیه و تحلیل کیفی یافته ها نیز منجر به طراحی برنامه هایی جهت بهبود آموزش های تخصصی پزشکی در دوره های تحصیلات تکمیلی شد (۱۳).

با توجه به نیاز جامعه به نیروهای متخصص در مقاطع تحصیلی بالا و همچنین رقابت نزدیک داوطلبان ورود به این دوره ها، لازم می نمود مطالعه ای در این زمینه صورت گیرد تا با جمع آوری اطلاعات دقیق تر، نسبت به برنامه ریزی برای انتخاب دانشجویانی با صلاحیت علمی و عملی برتر اقدام شود. بنابراین، از آنجایی که تاکنون پژوهشی درباره ارزیابی کیفیت حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی صورت نگرفته بود. محققان بر آن شدند تا دلایل انتخاب رشته تربیت بدنی از طرف دانشجویان غیر تربیت بدنی را بررسی کرده و همچنین به بررسی دلایل انتخاب گرایش های تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی بپردازند. همچنین، انگیزه ها و دلایل حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی نیز بررسی شد.

روش تحقیق

این پژوهش توصیفی (از نوع پیمایشی) بود که به روش میدانی و با استفاده از پرسشنامه انجام شد. جامعه آماری پژوهش دانشجویان کارشناسی ارشد دانشکده ها و گروه های تربیت بدنی دانشگاه های تهران در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ بودند که تعداد آنها حدود ۲۲۰ نفر برآورد شد. نمونه آماری پژوهش ۱۶۰ نفر از دانشجویان دانشگاه های تهران، تربیت مدرس، تربیت معلم، علامه طباطبائی و شهید بهشتی بودند که به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. در نهایت و پس از جمع آوری پرسشنامه ها، تجزیه و تحلیل آماری پژوهش بر روی ۱۳۶ پرسشنامه انجام شد.

1 - Jer, C. T.

2 - Objective Structured Clinical Examination

ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بود که با توجه به اهداف اختصاصی پژوهش تنظیم شده و دارای سئوالاتی در زمینه سوابق تحصیلی، ورزشی و فردی دانشجویان بود. همچنین این پرسشنامه ضمن بررسی انگیزه ها و دلایل ادامه تحصیل در رشته تربیت بدنی؛ کیفیت حضور فارغ التحصیلان غیرتربیت بدنی را نیز از دیدگاه دانشجویان این رشته ارزیابی می کرد. برای بررسی روایی پرسشنامه از نظرات اساتید و خبرگان استفاده شد و با استفاده از روش دلفی و اعمال اصلاحات و نظرات ایشان، روایی پرسشنامه تایید شد. همچنین، برای ارزیابی اعتبار درونی پرسشنامه، در یک مطالعه آزمایشی تعدادی از پرسشنامه ها بین دانشجویان دانشکده های تربیت بدنی دانشگاه های اصفهان و ارومیه توزیع شد و سپس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ اعتبار پرسشنامه برابر با ۰/۸۱ به دست آمد که میزان مورد قبولی برای تایید پرسشنامه است.

تجزیه و تحلیل داده ها با نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۵ و با استفاده از آزمون های آماری U من - ویتنی و تحلیل عاملی انجام شد. همچنین، برای ترسیم جداول و نمودارها از نرم افزار EXCEL نسخه ۲۰۰۷ استفاده شد.

نتایج و یافته های تحقیق

برخی ویژگی های جمعیت شناختی دانشجویان از قبیل نوع دیپلم، نوع مدرک کارشناسی و گرایش تحصیلی در دوره کارشناسی ارشد در جدول شماره ۱ آمده است. شایان ذکر است از مجموع ۱۳۶ نفر دانشجویان، حدود ۶۵ درصد (۸۸ نفر) را دانشجویان مرد تشکیل می دادند و حدود ۱۶ درصد (۲۲ نفر) کل افراد نیز متاهل بودند. همچنین، بیشتر افراد دارای دیپلم ریاضی و فیزیک، دانشجوی دوره روزانه و در گرایش فیزیولوژی ورزشی مشغول به تحصیل بودند. تعداد دانشجویانی که دارای مدرک کارشناسی غیر تربیت بدنی بودند نیز برابر با ۳۰ نفر بود که حدود ۲۲ درصد کل افراد را شامل می شد.

جدول ۱. ویژگی های جمعیت شناختی دانشجویان

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
نوع دیپلم	ریاضی و فیزیک	۴۴/۹
	علوم تجربی	۳۳/۱
	علوم انسانی	۹/۵
	تربیت بدنی	۱۱
	نا مشخص	۱/۵
گرایش تحصیلی	مدیریت و برنامه ریزی در ورزش	۳۱
	رفتار حرکتی	۳۳
	فیزیولوژی ورزش	۳۵
	آسیب شناسی و حرکات اصلاحی	۲۴
	نا مشخص	۱۳
نوع رشته	روزانه	۸۴
	شبانه	۴۷
	نامشخص	۵

جدول ۲، میانگین و انحراف معیار درصد نمرات هردرس را به تفکیک نوع مدرک کارشناسی دانشجویان نشان می

دهد.

جدول ۲. میانگین درصد هر یک از دروس، به تفکیک نوع مدرک کارشناسی

نوع مدرک کارشناسی نام درس		تربیت بدنی (N=۱۰۵)		غیر تربیت بدنی (N=۲۵)		مجموع (N=۱۳۳)	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
آسیب شناسی و حرکات اصلاحی		۵۷/۲۲	۱۷/۵۰	۴۴/۲۸	۲۲/۳۱	۵۴/۳۶	۱۹/۳۲
فیزیولوژی ورزش و تغذیه		۳۵/۱۰	۱۹/۶۶	۳۶/۸۵	۲۳/۶۱	۳۵/۴۷	۲۰/۴۵
مدیریت ورزشی		۵۵/۸۰	۱۹/۱۲	۵۴/۷۸	۲۳/۱۹	۵۵/۵۷	۱۹/۹۷
حرکت شناسی و بیو مکانیک		۵۲/۱۶	۱۸/۷۷	۴۶/۶۰	۲۴/۱۹	۵۰/۹۹	۲۰/۰۲
سنجش و اندازه گیری		۶۹/۸۶	۱۵/۴۷	۶۷/۹۵	۲۱/۲۳	۶۹/۴۴	۱۶/۷۹
زبان تخصصی و عمومی		۱۴/۶۸	۱۳/۴۲	۲۷/۶۳	۲۲/۹۵	۱۷/۵۱	۱۶/۷۵
رشد و یادگیری حرکتی		۴۱/۰۲	۱۷/۲۹	۳۸/۱۰	۱۹/۷۱	۴۰/۴۱	۱۷/۷۷

همچنین، میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نظرات دانشجویان کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی در خصوص انگیزه انتخاب گرایش تحصیلی در دوره کارشناسی ارشد، در جدول شماره ۳ نشان داده شده است. این جدول همچنین، انگیزه دانشجویان غیرتربیت بدنی از حضور در دوره کارشناسی ارشد تربیت بدنی را نیز نشان می‌دهد.

جدول ۳. انگیزه انتخاب گرایش تحصیلی در تمامی دانشجویان و انگیزه انتخاب رشته تربیت بدنی در دانشجویان غیرتربیت بدنی

انگیزه انتخاب گرایش تحصیلی	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف
علاقه مندی به گرایش مورد نظر	۱۳۳	۳	۵	۴/۲۲	۰/۹۶۴
نیاز بیشتر جامعه به گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش‌ها	۱۳۰	۱	۵	۳/۸۲	۱/۱۲۶
اهمیت بیشتر گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش‌ها	۱۲۷	۱	۵	۳/۴۶	۱/۱۱۸
بازار کار بهتر گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش‌ها	۱۳۱	۱	۵	۳/۱۸	۱/۰۷۰
توصیه دوستان و اساتید درباره یک گرایش خاص	۱۲۹	۱	۵	۳/۱۸	۱/۰۷۹
سهولت ادامه تحصیل تا مقطع دکترا نسبت به دیگر گرایش‌ها	۱۲۶	۱	۵	۳/۰۲	۱/۳۲۷
انگیزه انتخاب رشته تربیت بدنی در دانشجویان غیر تربیت بدنی					
علاقه مندی به رشته تربیت بدنی و جذاب بودن رشته	۳۰	۲	۵	۴/۱۱	۱/۱۹۷
امکان ادامه تحصیل تا مقطع دکترا نسبت به رشته قبلی	۳۰	۱	۵	۳/۲۳	۱/۱۸۷
بازار کار بهتر رشته نسبت به رشته قبلی	۲۹	۱	۵	۲/۸۰	۱/۱۵۹
توصیه دوستان و اساتید درباره رشته تربیت بدنی	۳۰	۱	۵	۲/۶۸	۱/۱۲۸
داشتن سوابق ورزشی و قهرمانی	۳۰	۱	۵	۲/۶۵	۱/۳۱۲
سهولت قبولی در آزمون کارشناسی ارشد تربیت بدنی	۲۹	۱	۵	۲/۳۸	۱/۱۴۸

برای بررسی نظرات دانشجویان در خصوص دلایل انتخاب گرایش، انگیزه‌ها و کیفیت حضور دانشجویان غیرتربیت بدنی، در مقطع کارشناسی ارشد تربیت بدنی نیز از آزمون تحلیل عاملی و در سطح معناداری ۹۵ درصد استفاده شد که نتایج آن در جداول ۴ و ۵ آورده شده است.

جدول ۴. تحلیل عاملی انگیزه انتخاب گرایش تحصیلی در دانشجویان کارشناسی ارشد از دیدگاه دانشجویان

Component			انگیزه
۳	۲	۱	
۰/۸۶۹			علاقه مندی به گرایش مورد نظر
		۰/۸۸۴	نیاز بیشتر جامعه به گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش ها
		۰/۷۰۸	اهمیت بیشتر گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش ها
	۰/۷۹۸		بازار کار بهتر گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش ها
	۰/۷۹۸		سهولت ادامه تحصیل تا مقطع دکترا نسبت به دیگر گرایش ها
-۰/۵۲۴			توصیه دوستان و اساتید درباره یک گرایش خاص

جدول ۵. تحلیل عاملی انگیزه انتخاب رشته تربیت بدنی در دانشجویان غیر تربیت بدنی از دیدگاه دانشجویان

Component		انگیزه
2	۱	
	۰/۸۰۴	علاقه مندی به رشته تربیت بدنی و جذاب بودن رشته
	۰/۷۲۴	بازار کار بهتر رشته نسبت به رشته قبلی
	۰/۷۲۴	توصیه دوستان و اساتید درباره رشته تربیت بدنی
	۰/۶۹۰	داشتن سوابق ورزشی و قهرمانی
۰/۹۱۰		سهولت قبولی در آزمون کارشناسی ارشد تربیت بدنی
۰/۸۴۱		امکان ادامه تحصیل تا مقطع دکترا نسبت به رشته قبلی

از آنجایی که در بررسی دیدگاه های دانشجویان تربیت بدنی، سهولت قبولی در آزمون کارشناسی ارشد تربیت بدنی یکی از دلایل اثرگذار بر حضور دانشجویان غیر تربیت بدنی عنوان شد و در بررسی دیدگاه های آنها حتی بر لزوم بازنگری در شرایط آزمون تاکید شده بود، در ادامه و برای تحلیل شرایط آزمون، میانگین درصد دروس بین دانشجویان تربیت بدنی و غیر تربیت بدنی مقایسه شد که نتایج آن در جدول شماره ۶، آمده است.

جدول ۶. مقایسه آماری میانگین درصد دروس، به تفکیک نوع مدرک کارشناسی

متغیر	آسیب	فیزیولوژی	مدیریت	حرکت شناسی	سنجش	زبان	رفتار حرکتی
U - من ویتنی	۶۱۸	۸۵۳	۹۲۷	۷۸۱	۹۵۰	۶۳۷/۵	۸۶۱
Z آماره	-۲/۴۵۷	-۰/۳۹۰	-۰/۱۲۴	-۱/۰۴۰	-۰/۰۳۱	-۲/۳۷۴	-۰/۴۱۰
میزان p	۰/۰۱۴	۰/۶۹۶	۰/۹۰۱	۰/۲۹۸	۰/۹۷۶	۰/۰۱۸	۰/۶۸۲

با توجه به نتایج جدول بالا مشاهده می شود، تفاوت میانگین درصد دروس در درس های آسیب شناسی و حرکات اصلاحی ($P=0/014$) و زبان تخصصی و عمومی ($P=0/018$) معنادار شده است و در سایر دروس تفاوت غیرمعنی دار است ($P>0/05$).

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج تحلیل عاملی در جدول شماره ۴ و در تحلیل انگیزه های دانشجویان رشته تربیت بدنی از انتخاب گرایش تحصیلی شان، می توان اذعان داشت که از نظر دانشجویان، اهمیت بیشتر گرایش مورد نظر و همچنین نیاز بیشتر جامعه به گرایش مورد نظر نسبت به سایر گرایش ها از مهمترین دلایل انتخاب گرایش تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی ارشد تربیت بدنی است. بازار کار گرایش مورد نظر و نیز سهولت ادامه تحصیل تا مقطع دکترا در مرتبه بعدی اهمیت قرار دارند. با توجه به رشد روز افزون رشته تربیت بدنی و افزایش چشمگیر میزان پذیرش در دوره کارشناسی ارشد، آنچه که بیشتر ذهن دانشجویان را مشغول کرده است، اهمیت و نیاز جامعه به گرایش تحصیلی مورد نظر، بازار کار آن و سهولت یا امکان ادامه تحصیل در آینده (که به نوعی در ارتباط با بازار کار است) می باشد. از این رو این عوامل از نظر دانشجویان در مرتبه اهمیت بالاتری قرار گرفتند. نکته جالب توجه اینکه توصیه های دوستان و اساتید، از دیدگاه دانشجویان تاثیر و اهمیت چندانی بر انتخاب گرایش تحصیلی آنان ندارد. همچنین لازم به ذکر است با توجه به جدول شماره ۳، عامل علاقه مندی بیشترین تاثیر را بر انتخاب دانشجویان دارد و با توجه به بالا بودن میزان این عامل (میانگین ۴/۲۲ از ۵) در واقع، تاثیر آن بدیهی فرض می شود.

هادوی (۱۳۶۵) نیز در پژوهش خود پیشنهاد کرد در انتخاب معیارهای گزینش داوطلبان رشته تربیت بدنی، باید به دو نکته توجه کرد: الف) گزینش اختصاصی علاوه بر دنبال نمودن اهداف اصلی تربیت بدنی، باید هماهنگ با معیارهای کلی انتخاب دانشجویان کشور به وسیله سازمان سنجش باشد. ب) در گزینش افراد از معیارهایی استفاده شود که با محتوای دروس دوره تحصیلی و حرفه آینده داوطلبان در ارتباط مستقیم باشد (۱۲). نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش هادوی همخوانی دارد.

تحلیل عاملی انگیزه های دانشجویان غیر تربیت بدنی از حضور در دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی (جدول شماره ۵)، نشان می دهد از دیدگاه این دسته از دانشجویان علاقه مندی به رشته تربیت بدنی و جذاب بودن این رشته مهمترین عامل در انتخاب این رشته برای ادامه تحصیل بوده است. توصیه های دوستان و اساتید و نیز بازار کار بهتر رشته تربیت بدنی نسبت به رشته قبلی از دیگر عوامل موثر بر انتخاب آنان است. از دیدگاه دانشجویان غیر تربیت بدنی، داشتن سوابق ورزشی و قهرمانی نیز می تواند یک عامل مهم در انتخاب آنان تلقی شود. نکته قابل توجه و حائز اهمیت این است که سهولت قبولی در آزمون کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی و نیز امکان ادامه تحصیل تا مقطع دکترا از نظر این دانشجویان تاثیر و اهمیت چندانی در انتخابشان نداشته است.

در این زمینه، غلامعلی زاده و همکارانش (۱۳۸۵)، ضمن بررسی و تحلیل ضرورت گرایشی شدن آموزش رشته تربیت بدنی در سطح دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور، چنین عنوان کردند که گزینش و آموزش دانشجو در وضعیت کنونی و بدون گرایشی شدن نمی تواند منجر به تخصص لازم و جذب در بازار کار فعلی جامعه شود (۱۰). بنابراین از حیث اهمیت بازار کار در انتخاب رشته و گرایش تحصیلی دانشجویان، نتایج این پژوهش با پژوهش غلامعلی زاده و همکارانش همخوانی داشته و یافته های آنها را تایید می کند.

نظر به اینکه بیشتر دانشجویان دارای مدرک کارشناسی غیر تربیت بدنی، فاقد سوابق ورزشی و قهرمانی بوده و از نظر توانایی عملی نیز در وضعیت مطلوبی قرار ندارند، طبق دیدگاه اساتید و صاحب نظران این رشته، توصیه می شود این دسته از دانشجویان حتماً برخی از واحدهای نظری و به خصوص واحدهایی عملی را بگذرانند. چرا که در نهایت این دانشجویان به عنوان کارشناس ارشد تربیت بدنی وارد جامعه شده و زبیده چنین عنوانی نیست که از نظر دانش و مهارت ورزشی (به خصوص ورزش های پایه مانند شنا) دارای ضعف و کاستی باشند.

به دلیل حضور بی‌رویه و نسبتاً چشمگیری که دانشجویان غیرتربیت بدنی در سال‌های اخیر داشته‌اند، و طبق دیدگاه دانشجویان این رشته؛ برگزاری آزمون کارشناسی ارشد با شرایط فعلی، یکی از دلایل این حضور است. دروسی که در مواد آزمون کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی قرار دارند، عبارتند از: زبان تخصصی و عمومی، فیزیولوژی ورزش و تغذیه، سنجش و اندازه‌گیری، حرکت شناسی و بیومکانیک، رشد و یادگیری حرکتی، آسیب شناسی و حرکات اصلاحی، و مدیریت ورزشی. از آنجایی که در بررسی دیدگاه‌های دانشجویان تربیت بدنی، بر لزوم بازنگری در شرایط آزمون تاکید شده بود، برای تحلیل شرایط آزمون، میانگین درصد دروس بین دانشجویان تربیت بدنی و غیرتربیت بدنی مقایسه شد که نتایج آن در جدول ۶ نشان داد، تفاوت میانگین درصد دروس در دروس آسیب شناسی و حرکات اصلاحی و زبان تخصصی و عمومی معنادار شده است و در سایر دروس تفاوت غیرمعنی‌دار بود.

بارزی (۱۳۷۷) با بررسی سئوالات آزمون کارشناسی ارشد فیزیک معتقد بود سئوالات این رشته فقط به دروس پایه شاخه نظری اتکا داشته و از سئوالات تجربی و محاسباتی خبری نیست. اگرچه دانشگاه‌های مجری برگزاری مقاطع تحصیلی رشته فیزیک در گرایش‌های مختلف دانشجو می‌پذیرند، ولی در آزمون ورودی از مواد درسی این گرایش‌ها هیچ سئوالی دیده نمی‌شود (۲). تند نویس نیز ضمن بررسی مشکلات آموزشی موجود در دوره‌های کارشناسی ارشد تربیت بدنی عنوان داشت در این زمینه دو کار باید صورت گیرد: تجدید نظر در دروس و محتوای آنها و نیز در نحوه برنامه ریزی درسی در طول هفته برای دانشجویان و دیگر بررسی سوابق تحصیلی، ورزشی و شغلی دانشجویان پذیرفته شده به منظور روشن کردن وضع موجود دانشجویان و مطابقت دادن آن با شرایط مطلوب‌تر و احتمالاً تجدید نظر در نحوه انتخاب دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی در دانشگاه‌های کشور (۵). نتایج پژوهش حاضر نیز این یافته‌ها را تایید کرد.

همچنین، از حیث ضرورت بازنگری در محتوا و مواد آزمون کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی، نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش فیلیپس (۲۰۰۹)، تویوتا (۲۰۰۹)، جر و همکارانش (۲۰۰۸) همخوانی داشته و به نوعی یافته‌های ایشان را تایید می‌کند.

در ارزیابی شرایط آزمون و تحلیل نتایج جدول ۶، چند نکته باید مورد توجه قرار گیرد. اول اینکه، دانشجویانی که در پژوهش حاضر شرکت کردند، دانشجویانی هستند که در دانشگاه‌های شهر تهران مشغول تحصیل‌اند و این دسته از دانشجویان (چه دارای مدرک کارشناسی تربیت بدنی و چه غیرتربیت بدنی) در واقع، برگزیدگان این رشته بوده و

نسبت به سایرین از برجستگی های علمی بیشتری برخوردار هستند، بنابراین این نکته که تفاوت میانگین درصد دروس در بیشتر موارد غیرمعنی دار شده است، قابل توجیه است.

نکته دوم اینکه با توجه به جدول شماره ۱، بیش از ۷۸ درصد دانشجویان دارای دیپلم ریاضی و فیزیک و یا تجربی بوده اند. این دسته از دانشجویان نسبت به سایرین، عموماً در دروس سنجش و اندازه گیری و بیومکانیک، قوی ترند. بنابراین دلیل اینکه تفاوت میانگین درصد دروس سنجش و اندازه گیری و حرکت شناسی و بیومکانیک معنادار نشده است، می تواند همین نکته باشد. ضمن اینکه درس حرکت شناسی از جمله دروسی است که معمولاً انتظار می رود دانشجویان تربیت بدنی نسبت به دانشجویان غیر تربیت بدنی، عملکرد بهتری در آن داشته باشند؛ به نظر می رسد ترکیب سئوالات این درس با سئوالات درس بیومکانیک موجب ایجاد تعادل در نمرات و میانگین درصد دو گروه شده است.

نکته سوم و قابل توجه اینکه، در دروس آسیب شناسی و حرکات اصلاحی و زبان تخصصی و عمومی تفاوت میانگین درصد نمرات معنادار شد. این نتایج نشان می دهد، دانشجویان رشته تربیت بدنی نسبت به دانشجویان غیر تربیت بدنی در درس آسیب شناسی و حرکات اصلاحی عملکرد بهتری داشته اند، ولی در درس زبان تخصصی و عمومی ضعیف تر بوده اند. بنابراین توصیه می شود، دانشجویان رشته تربیت بدنی در دوره کارشناسی زمان بیشتری را صرف یادگیری و آموزش زبان انگلیسی کنند و با رفع این نقطه ضعف، شانس خود را برای قبولی در آزمون کارشناسی ارشد افزایش دهند.

نکته آخر اینکه، دانشجویان دارای مدرک کارشناسی غیر تربیت بدنی، بیشتر از رشته های زبان خارجه، رشته های گروه علوم پزشکی (بهداشت، پرستاری و مامایی)، فیزیوتراپی و بعضاً از رشته های فنی هستند که هر کس با توجه به نوع رشته خود در دوره کارشناسی - قبل از آزمون - برای قبولی در یک گرایش خاص برنامه ریزی می کند. هر کدام از این دسته دانشجویان در یک یا چند درس (مثلاً دانشجویان گروه علوم پزشکی در درس فیزیولوژی و تغذیه و دانشجویان فیزیوتراپی در درس آسیب شناسی) قوی ترند؛ از این رو شاید یکی از دلایل وجود عدم تفاوت معنادار در میانگین درصد نمرات دانشجویان، گستردگی طیف رشته های این دسته از دانشجویان و تنوع نوع مدرک تحصیلی آنها باشد.

داورپناه (۱۳۸۳)، نیز در بررسی تناسب سوالات درک و تجزیه و تحلیل مطالب کتابداری آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی با دروس تخصصی دوره کارشناسی چنین نتیجه گرفت که بین سوالات تخصصی طرح شده در آزمون کارشناسی ارشد و واحدهای درسی دوره کارشناسی رشته کتابداری و اطلاع رسانی، تناسبی وجود ندارد و اعضای هیأت علمی نسبت به برگزاری آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی و تناسب سوالات نگرش مثبتی ندارند (۷). نتایج پژوهش داوری پناه با یافته های این پژوهش همخوانی دارد.

با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهاد می شود در تعداد سوالات دروس حرکت شناسی و بیومکانیک و تفکیک آنها از یکدیگر بازنگری شود. همچنین به لحاظ تاثیرگذاری درس زبان تخصصی در نتایج آزمون کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی، پیشنهاد می شود سوالات این درس بیشتر از متون تخصصی رشته بوده و سؤالاتی که جنبه عمومی دارند، کمتر شده یا حذف شوند. علاوه بر این، پیشنهاد می شود برای نوع مدرک تحصیلی دوره کارشناسی و سوابق ورزشی و قهرمانی دانشجویان شرکت کننده در آزمون امتیازی قائل شده و یا از آن به عنوان یک ضریب موثر در نتیجه آزمون استفاده شود.

در نهایت، توصیه می شود دست اندرکاران و برنامه ریزان امر با بررسی تمامی جوانب و ارزیابی شرایط موجود بهترین راه حل ممکن را برای بهبود و اصلاح وضعیت موجود طراحی و تدوین کنند و شرایط را به نحوی به پیش ببرند که مصالح رشته تربیت بدنی به بهترین نحو ممکن لحاظ شده و شایسته ترین افراد از طریق آزمون کارشناسی ارشد، انتخاب شوند.

منابع و مأخذ

۱. اکبری یزدی، حسین؛ حسن زاده، علی؛ رجب زاده، اعظم. (۱۳۸۵). "بررسی وضعیت دوره های کارشناسی ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی از دیدگاه دانشجویان این مقطع در دانشگاه های دولتی شهر تهران". هفتمین همایش ملی تربیت بدنی و علوم ورزشی، پژوهشکده تربیت بدنی، تبریز، ص ۴۴۲.
۲. بارزی، مهدی. (۱۳۷۷). "بررسی آزمون کارشناسی ارشد فیزیک، همایش روش های اندازه گیری مناسب برای امتحانات ورودی کارشناسی ارشد". مجموعه مقالات ارائه شده در دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ص ۱۱۶ - ۱۰۹.

۳. باقری، منصوره (۱۳۸۴). "ضرورت بازنگری در برنامه ی آموزش کتاب داری و اطلاع رسانی در دانشگاه های ایران (دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد)". فصلنامه اندیشه های نوین تربیتی، سال اول، شماره ۲-۳، ص ۵۷.

۴. پورکاظمی، محمدحسین. (۱۳۷۷). "سابقه آزمون کارشناسی ارشد و اعتبار آن، همایش روش های اندازه گیری مناسب برای امتحانات ورودی کارشناسی ارشد". مجموعه مقالات ارائه شده در دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ص ۳۶ - ۹.

۵. تندنویس، فریدون. (۱۳۸۰). "ویژگی های فردی، سوابق تحصیلی، ورزشی و شغلی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی". نشریه حرکت، شماره ۷، ص: ۱۳-۵.

۶. تندنویس، فریدون. (۱۳۷۹). "مطالعه توصیفی سوابق تحصیلی و ورزشی دانشجویان مقطع کارشناسی رشته تربیت بدنی دانشگاه های کشور". نشریه حرکت، شماره ۵، ص: ۳۸-۲۵.

۷. داورپناه، محمد رضا. (۱۳۸۳). "آسیب شناسی سوالات آزمون کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی". فصلنامه کتاب، شماره ۵۷، بهار ۱۳۸۳، ص ۲۴-۱۳.

۸. راهنمای دانشکده ورزش. (۱۳۵۴)، انتشارات مدرسه عالی ورزش، ص: ۴-۱.

۹. راهنمای دانشگاه تربیت معلم، (۱۳۷۵)، معاونت اداری و مالی دانشگاه، ص: ۱۱-۹.

۱۰. غلامعلی زاده، رضا و همکاران. (۱۳۸۵). "بررسی و تحلیل ضرورت گرایشی شدن آموزش رشته تربیت بدنی در سطح دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور". هفتمین همایش ملی تربیت بدنی و علوم ورزشی، پژوهشکده تربیت بدنی، تبریز، ص ۴۸۶.

۱۱. ملک محمدی، ایرج. (۱۳۷۷). "تحلیل نقش سازه های تاثیرگذار بر آزمون کارشناسی ارشد کشاورزی، همایش روش های اندازه گیری مناسب برای امتحانات ورودی کارشناسی ارشد". مجموعه مقالات ارائه شده در دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ص ۲۱۲ - ۱۸۲.

۱۲. هادوی، فریده، (۱۳۷۵). "بررسی وضعیت جسمانی و قابلیت حرکتی داوطلبان ورود به دوره کارشناسی تربیت بدنی". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران.

-
13. Jer, C.T., Keh, M. L., Kun, T. L., Jo-Chu, Y., Jeng, H. Y. (2005). "Evaluation of the effectiveness of postgraduate general medicine training by Objective structured clinical examination - pilot study and reflection on the experiences of Kaohsiung medical University hospital". *Kaohsiung J Med Sci*, 24:PP:627-633.
14. Leahey, E., Keith, B., Crockett, J. (2010). "Specialization and promotion in an academic discipline". *Research in Social Stratification and Mobility*, 28(2):PP:135-155.
15. Phillips, N. (2009). "Postgraduate specialisation in sports physiotherapy – Academic or clinical expertise?" *Physical Therapy in Sport*, 10,P:83.
16. Rushton, A., Moore, A. (2010), "International identification of research priorities for postgraduate theses in musculoskeletal physiotherapy using a modified Delphi technique". *Manual Therapy* 15:PP: 142-148.
17. Toyota, B. D. (2005). "The impact of subspecialisation on postgraduate medical education in neurosurgery". *Surgical Neurology* 64: PP:383-391.